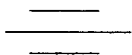

sabb konklúzióit interpretációs variánsokként fogalmazza itt újra a szerző három fordítás-típus opponáló stílusában. Ez 1. a polgári bonton és nonkonformizmus („Ivanov”) Gábor A. ill. Elbert J., 2. a finom és szikárabb stílus („Sirály” és „Ványa bácsi”) Háty Gy. és Makai I. tolmácsolásában, valamint 3. a „Három nővér” és a „Cseresznyés kert” olyan költők (Kosztolányi D. és Tóth Á.) fordításában, akik, igaz, orosz nyelvtudás nélkül, német közvetítő nyelvből dolgoztak, ám munkájuk eredményeként a magyar nyelv mesteri remekeit hagyták ránk.

Cs Jónás Erzsébet új könyve – Péter Mihálynak a négy „magyar Anyegin”-t elemző monográfiájával együtt – az egész eddigi magyar ruszisztika csúcsteljesítményei közé tartozik. Mindkettőnek a jelentősége túlmutat az eredeti művek **egyetlen** nyelvére: a velük való ismerkedés **bármely** nyelv és irodalom szakos tanár szellemi horizontját emeli. (Beszenyei György Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2001., 306 p.)

DR. DOMONKOS JÁNOS

ny. iskolaigazgató, irodalomtörténész

Budapest

A Szent László-kori Somogyvár

*„Idvezlégység kegyelmes Szent László király!
Magyarországnak édes oltalma,
Szent királyok között drágalátus gyöngy.
Csillagok között fényességes csillag.”
(Ének Szent László királyról, 15. század)*

Közelmúlt tudományos tanácskozáson a magyar történet, néprajz, régészet, művészettörténet-tudomány jeles ismerői határozták meg a Szent László-kori Somogyvárt. Gondolataikat, tudomány eredményeiket közli a Kaposvárott napvilágot látott *Dr. Magyar Kálmán szerkesztette: Szent László és Somogyvár* c. kötet.

Somogyvár ma: a Balaton déli oldalánál Balatonboglár és Kaposvár közötti út mentén lévő nagyközség. A középkori bazilika és bencés apátság régészetileg feltárt és rekonstruált romkertje a 170 m magas kapuvárhegy fennsíkján található, melyet hajdan a Nagyberki Balaton víztükre ölelte körül (vizét csak a 19. sz. első harmadában csapolták le) jelezve a „magyar tenger” középkori igen magas vízállását. Ide csak dél felől vezetett fel út, mert évszázadokkal ezelőtt a „hegy” nyugati oldalán kikötő is volt.

Kilenc évszázaddal ezelőtt a korabeli Európa szeme a magyarországi Somogyvárra figyelt, hisz I. László irányításával részt vállaltunk a pápaság és Német-Római Császárság küzdelmeiben.

A 11. sz. 70-es éveiben (egyidőben a gamszentbenedeki monostor templom munkálataival) indult meg a nagyszabású, királyi alapítású és méretű építkezés, kettős célkitűzéssel. Egyrészt a székesegyház saját temetkezési helyéül jelölte ki László király: másrészt az itteni Szent Benedek-rendi apátságot – külpolitikai céllal – a francia Saint Gilles-i

főapátnak adományozta. A Szent Benedek-rendi apátság első említése az 1091. évi ún. alapítólevélben olvasható: „... Pannoniában az Úr megtestesülésének 1091. esztendejében a dicsőn uralkodó László nevű királya idejében az egyház egy királyi apátsággal gyarapodott. Azt a helyet pedig, amelyet Isten szeplőtelen anyaszentegyháza részére kiválasztott, Simich-nek nevezik, amely egy az ország legelőkelőbb városai közül. László király ezt, területével együtt, Szent Egyed hitvalló érdemeire való tekintetből a megoszthatatlan Szentháromság, úgy Szent Péter és Pál apostolok, mint Szent Egyed hitvalló tiszteletére, saját maga és elődeinek, valamint az összes keresztyén híveknek a lelki üdvére alapította, azzal a meghagyással, hogy bárki legyen is a somogyi apát, az igaz és élete végéig megtartandó engedelmességet fogadjon a Flávián völgyében lévő Szent Egyed monostor (a franciaországi Saint Gilles) apátjának.” A provençe-i Saint Gilles apátjának fennhatósági jogát II. Orbán pápa is megerősíti 1091 novemberében, majd őt követően a pápák egész sora biztosította az apátság kiváltságait. Nem volt véletlen, hogy 1091-ben a somogyvári kupahegyi Szent Egyed és Péter, Pál tiszteletére felszentelt bencés kolostor avatásánál a pápa is megjelent. Ekkor Somogyvár Magyarország egyik virágzó városa, Dunántúl kulturális központja volt. A jól kiépített kereskedelmi és déli hadiút és a vársáncok alá elérő Balaton vize jó összeköttetést, megközelítést biztosított.

Érdekes, hogy már Szent István király a korábbi várral és udvarházzal rendelkező megyeközpontot s a főesperesi székhelyet pedig egyházakkal még korábban, esetleg Szent Péter látta el.

Már a honfoglalást követően a 10. sz.-ban a fejedelmi nemzetség somogyi ága földvárat emelt, Koppány vezérnek lett a székhelye. Koppány – aki az ősi hagyományokhoz ragaszkodó magyarok szószólója volt – Szent István király elleni csatában, Veszprém mellett döntő vereséget szenvedett: fogságba esett és kivégezték.

A tanulmánykötet rávilágít a Szent László-kori Somogyvár történeti szerepére, s arra, hogy milyen külpolitikai, egyháztörténeti okokból fejlesztette I. László Somogyvárt francia szerzetesi Monostorrá, és hogyan vált Magyarország virágzó Árpád-kori központjává. De áttekintéseket kapunk Somogyvár művelődéstörténeti, egyház- és kultúrtörténeti, pénz-, ötvösség- és családtörténeti, valamint régészet-, művészettörténeti vonatkozásairól is.

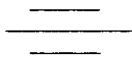
1095 júliusában itt temették el I. László királyt s itt pihent mintegy négy évtizedig (1095–1135 tájáig?). Az ezeitőben hét egyházzal, kolostorokkal, királyi várral, udvarházzal bíró Somogyvárhoz falvak és a Somogyvár civitas, tehát város is tartozott. Bazilikája-apátsága a második nagy továbbépítéskor – 1192-ben szentté avatott király földi maradványai már Nagyváradon voltak. A Somogyváron hagyott csodatevő relikviái pedig a padozat alatti kriptába kerültek. Így azután a Szent László, a Szent Egyed és Szent Jakab búcsújáróhelyek állomásaként Somogyvár zarándoktömegeket vonzott Lengyelországtól Spanyolországig. Európa kapuja volt ekkor Somogyvár.

Az is maradhatott volna, ha nem szól közbe a törökdúlás és viharos történelmünk több eseménye. A földi elpusztult romokból előbb a tulajdonos Széchenyi család álmódott, majd napjainkban Somogy megye önkormányzata létre is hozott egy nemzeti emlékhelyet, mely immár Somogyország legjelentősebb helyreállított középkori műemlékegyüttese.

Ami ma Somogyvárott látható – az összes építési periódus egyidejű szakszerű bemutatása – a szakma elismerését vívta ki: a korunk műemlék-helyreállítási szempontjai-

nak megfelelő, acélszerkezetű, üvegfedésű kerengőfolyosó-lefedéssel is, valamint e szép együttes építészeti karakteréhez méltóan igazodó múzeumi fogadóépületek megépítésével.

Méltán érdemel említést – nemzeti múltunkból fakadó magyarságtudatunkat alakító – eme új, hazai kulturális, tudományos és idegenforgalmi központ, melynek visszatérő magyar nemzeti ünnepei, jelentős eseményei az évenkénti Szent László-napi megemlékezések.

FARKAS OLGA

főiskolai docens

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

A Tudomány Napja Szegeden

– TÁJÉKOZTATÁS AZ MTA NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS PSZICHOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG FEOLVASÓULÉSÉRŐL –

A Magyar Tudomány Napj Szegeden” című rendezvény-sorozat keretében az MTA Szegedi Területi Bizottsága, Neveléstudományi és Pszichológiai Szakbizottsága A tehetség-orientált speciális képzés-fejlesztés aktuális pedagógiai problémái címmel tudományos ülést szervezett. Az ülésnek az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság székháza adott otthont 2003. november 4-én.

A jeles napon hét előadás hangzott el. *Balogh Tibor* egyetemi tanár a téma filozófikusan elvont, absztrakt szintű és lényegbevágó kérdéseinek tisztázására, rendszerezésére, nagy intervallumot átfogó – „Hermann-tól Hamvas-ig” – így a cím – összefoglaló és értékelő áttekintésére vállalkozott. További előadások alapvetéseként megadta a szekció munkájának alaphangját, és keretként az elméleti hátterét.

A legzseniálisabb gyerek sem képes fejlődni, ha a környezete ezt nem teszi lehetővé. Ebből a megfontolásból *Démuth Ágnes* kutató és gyakorló pszichológus az iskolai nevelést, oktatást, képzést, mint a tehetségfejlesztés természetes közegét vizsgálta. Feltárta, hogy a középiskola nem járul hozzá kellőképpen a gyerekek adottságainak kibontakoztatásához. Megvilágította a mindent azonos módon, azonos súllyal és jelentőséggel tanító, a pszichológiai gondolkodási műveleteket mellőző megoldások csapdáját. Különösen az alapképességek, köztük a kommunikációs készségek fejletlenségére hívta fel a figyelmet, melyek hiánya akadályozza a tanulókat pl. abban, hogy meg tudják valósítani ötleteiket. Nyomatékkal sürgette a tanítási gyakorlat megújítását annak érdekében, hogy az adottságok olyan szintű képességekké fejlődhessenek, melynek eredményeként több diákot sorolhat az iskola a tehetségesekhez.

Duró Zsuzsa határozottan erősítette azt a kívánatos szemléletet, amely szerint a legjobb befektetés a társadalom számára azoknak a gyerekeknek a fejlesztése, akik az átlagosnál jobb potenciállal rendelkeznek. A tehetség definícióját a tehetséggondozás és képességfejlesztés viszonylatába adta meg. Az életkori fejlődéslélektani szempontok figye-